

Kohti hyödyttömien luokkaa?

Käänän aamulla sängyssä harmistuneena kylkeä, kun tajuan, että en ole muistanut laittaa puhelintani älä häiritse -tilaan. Ylen uutisvahti ilmoittaa minulle aamun tärkeimmät uutiset. Olen vapaaehtoisesti ladannut sovelluksen puhelimeen ja kertonut sille, mistä aiheista olen kiinnostunut eniten ja mistä vähiten.

Olen valinnut, että haluan sovelluksen kertovan minulle lähialueen uutisia. Uutisvahti kertoo, että Itä-Suomen poliisi varoittaa vaarallisesta sometrendistä ja että Keiteleessä on tehty epäkohtailmoitus. Läppään puhelimen kiinni ja mietin, että minähän tiesin jo tuosta pommitrendistä ja mikä ihmeen epäkohtailmoitus.

Kuluvalla viikolla olen opettanut kurssilaisiani tekoälyn saloihin. Koulutan tällä hetkellä Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa (Xamk) ihmisiä digitoinnin ammattilaisiksi. Hanke kestää vuoden.

Digitointi ja tekoäly kulkevat rinnakkain, koska ainakin muistiorganisaatioissa on niin paljon digitoitavaa ja kuvailtavaa aineistoa, ettei sitä ihmistyövoimin saada mitenkään tehtyä. Tarvitaan tekoälyä.

Xamkin hankkeen tavoitteena on osallistujien työllistyminen ja viikon aihe on syystäkin saattanut aiheuttaa huolta opiskelijoissa. Yuval Harari on pohtinut kirjassaan ”Homo Deus: Huomisen lyhyt historia”, että tekoäly syrjäyttää ihmisiä. Moni ammatti tai toimenkuva katoaa. Tällöin nousee esiin hyödytön luokka eli ihmiset, joille ei enää löydy tuottavaa työtä, jota he ennen tekivät.

Itse pohtisin myös sitä, onko tietotyön ammattilaisilla edessään samanlainen hyödytön tulevaisuus? Jos Ylen Veikko-robotti tekaisee nopeasti kymmeniä uutisia ja jakaa ne uutisvahdin kautta meille, jotka olemme palvelun hakeneet, mitä jää toimittajien työksi.

Kaksi päivää tekoälyn parissa kertoo kuitenkin, että tekoälyllä on vielä loikka tehtävänä ennen kuin se pystyy samaan kuin ihminen. Tutkimme digikirjaston artikkelien avulla sitä, miten Finto AI (ai.finto.fi) tulkitsee erilaisia tekstejä. Ratsastustalleista kertovassa tekstissä mainittiin sana halli, ja Finto AI ehdotti yhdeksi asiasanaksi halli (hylkeet), vaikka ihminen ymmärtää, että kyseessä on hallit (rakennukset). Finto AI kuitenkin oppii koko ajan.

Kun laitoin kuvailtavaksi tekstiksi oman nimeni, Finto AI osasi ehdottaa aiheiksi: naiset, käännökset, kokemukset, naiseus, johtajat, eläimet, rakkaus, kausijulkaisut ja suomenkielinen kirjalli-

suus. Olen kirjoittanut kolme kirjaa, joista kaksi käsitteli naiseutta. Ensimmäisen nimi oli Hiirestä puumaksi. Siksi lienee tekoäly tarjosi aiheeksi eläimet?

Tutkimme myös kuvilla hakemista ja tekoälyä. Samassa yhteydessä käytiin läpi tutkimushanketta Improving Public Accessibility of Large Image Archives (IPALIA). Hankkeen tavoitteena on parantaa suurten kuvatietokantojen ja kokoelmien julkista saatavuutta tavalla, joka täyttää EU:n saavutettavuusdirektiivin ehdot. Aineistona on Puolustusvoimien Suomen sodanajan valokuva-arkisto, joka koostuu Tiedotuskomppanioiden (TK) lähes 160 000 valokuvasta. Kuvat ovat peräisin talvisodasta, jatkosodasta ja Lapin sodasta vuosilta 1939–1945.

Kuvahaun yhteydessä yksi opiskelijoista haaveili, että hän voisi digitoida oman isoisänsä sodanaikaiset kuvat. Hän myös toivoi, että tekoäly pystyisi löytämään muiden ottamista kuvista hänen isoisänsä. Kuka ties se on tulevaisuudessa mahdollista?

Sitä ennen tietoasiantuntijat taitavat olla hyödyllisten luokkaa.

Sari Järn
TKI-asiantuntija ja kirjailija